

SZOKOLY TAMÁS

Porszem az éterben

Volt az életemnek egy olyan korszaka, amikor úgy éreztem: sok dolog (de: nem MINDEN) *világossá* vált. Pontosan fogalmaztam, körül-, sőt: előrelátóan cselekedtem, állandóan figyeltem a környezetemet és magamat; úgy gondoltam, hogy értékrendem, értékítéletemet és *kor-szerű*, empatikus és ebből eredően másokat szimpatikus, megbízhatóan tárgyilagos vagyok.

Úgy éreztem, hogy színházi világban ismeretes „sztanyiszlavszkiji 3 kört” – kellő gyakorlatozás kellő verejtékezései után persze – szinte *teljes* természetességgel, teljesen automatizálódottan működtetem. Ha kell, megállítom az Időt, a Legnagyobb Dimenziót (belül); visszaforgatok pillanatok, helyzeteket, jeleneteket; teljes és nem is rövid esemény-sorokat, – sőt: a *készség* szintjére emeltem ezt is, hogy a folyamatos Időt egyáltalán nem állítom meg: élelem tovább a jelent és történéseit, egy egyidejűleg az *elmúlt* időkből képes vagyok „bevágni”, akár egy filmben (pl. Huszárik, Bródy) egy-egy – akár mozgó – „kockát”, – sőt többet, gyors egymásutánban.

Míndeközben egyre „finnyásabb” lettem, – nincs erre jobb szó. Annyira törekedtem a pontosságra, hogy addig ki sem mondtam egyetlen szót sem, amíg nem éreztem-minősítettem (ismételtem: szinte automatikusan) *pontosnak*.

Az lett – előre tett fogadalom nélkül a belső jelszavam, amit József Attila így írt le:

„Por már nem lebeghet dalomban soha.”

Később, ugyancsak József Attilát idézve:

„Bocsássatok meg, hogy jó a versem és szeresetek érte.”

Ez már merő önhittség, nemde?

Pedig – sok egyéb mellett – ez állt és áll tőlem, szinte soha át-nem-éltsége miatt talán, a legtávolabb Sosem voltam önhitt. Bíztam magamban legádázabb és legmeggyötörtebb pillanataimban-perceimben-óráimban-időszakaimban is, – de nem túlzólag.

Ezt számomra jelenlegi, 15 éve Asszonyom: Zsókám, a Tőle valóban furcsán és hirtelenül rámuhanó mondatával világosította meg, amikor azt mondta:

„Te egy önlefokozó vagy!”

Amikor kimondta, először megdöbbsentem, s mint a hirtelen „megvilágosodások” alkalmával mindig is, gondolkodni kezdtem azon, hogy:

1. MITŐL ilyen pontos ez a nem éppen „agyoniskolázott” Asszony?
2. Hogyan lehet ilyen *pontos* a fogalmazása?
3. Valóban IGAZ-E, amit mond?

A döbbenettől a szó szoros értelmében elakadt a dialógus, ami kettőnk között folyt és azonnal sétálni indultam, ami bizony nagyon is feltűnő volt. Feltűnő, mert nem szoktam beszélgetéseket csak úgy, ripsz-ropsz félbehagyni, megszakítani, berekeszteni. Úgy éreztem, mintha a létezésem függene azon, hogy tisztázzam magamban kijelentése igazságát.

Nem sikerült azonnal. A séta végére se. Másnap se. És persze visszamentem Zsókához és „folyt az élet tovább”. Nem ott, ahol abbahagytuk, ám teljesen „normálisan”.

Lefekvés körül, elalvás előtt – (egyébként is ilyenkor tudok a legélesebben gondolkodni és talán a legjobb, legeredetibb (vagy annak vált) gondolataim, ötleteim, terveim; ön- és közmegítéléseim ilyenkor támadnak fel, villannak elő; fel is kell gyújtani jónéhányszor az éjjeli lámpát, hogy egy-egy „emlékeztető szót”, „indító rakétát” leírjak egy-egy cédulára, hű, mennyi van! ezért is kellene egy diktafon: azzal egyszerűbb és könnyebb volna a másnapi folytatás) – szóval: lefekvés előtt az én „önlefokozásomon” morfordíroztam, aztán azóta is (most is még) sokszor.

Arra jutottam, hogy amit Zsóka mond: IGAZ. Ebben van ám valami, ami olyan önmagamnak is hízelkedő, tetsző! Hogy tudni illik „Jól van, Tamás; helyesen van, Tamás; nem bírod el magad, Öreg!” De van benne valami szomorúság is, – az ugyanis, hogy nem ítélem meg magamat pontosan. Röviden szólva: *alábecsülöm magam*.

Ebben van igazság. Nem is kevés.

Arra gondolok, hogy az én pozitívnak mondható cselekvéseimet, pozitív megnyilvánulásaimat, majdnem-sikereimet (van *teljes* siker?) tényleg a *valósnál kissé alább* értékelem.

A kérdés az: MIÉRT?

„Azért, mert így „szimpatikus” vagyok, leszek? Azért, mert az „*alá saccolás*” rávilágít önnön hibáimra, amik, mint a szilánkok, mégis benne maradtak az úgynevezett „siker”-ben? Azért, mert ennek a felismerése arra sarkall, hogy tűnjenek el ezek a „szilánkok” a legközelebbi „valamit-megvalósításból”? Azért, mert még pontosabb, igazabb, hitelesebb akarok lenni?

Azt gondolom: mindegyik alternatíva *összessége* (és még mindig lehet, hogy kihagytam valamit, valamiket) a lehető legteljesebb válasz a feltett MIÉRT-re, az „önlefokozást” tekintve.

S most jut eszembe, cigarettára gyújtani akarván, letettem (és újra felvettem) a tollat, hogy még a MIÉRT-re adandó válaszokhoz csatlakozik az is, hogy: bizony tetszik nekem az, hogy magam határozom meg a magam helyét. Magam a magam értékét. És érték-hibáit is.

Egoista volnék?

Az hát! De: nem önző.

Ezekkel a gondolatokkal (?) indítom el itt, a *Palócföld* oldalain-lapjain a – nagyképpően szólva – „önéletrajzom” le- és megírását. Dr. Praznovszky Mihály Főszerkesztő Úr kérésére, felkérésére, – azt teljesítve.

Teljesíteni akarva. Merthogy ebben a nem-lineáris, nem egyenes vonalvezetésű „önéletleírásból”, hanem, mozaik-szerkezetből mi lesz? – nem tudom. Fogalmam sincs róla.

Egy biztos: Nem *csak* magamról, a magam – ahogy nem kevesen mondták már: *nem éppen színtelen* életemről, a velem-megtörtétekről lesz szó (nem tudom megítélni: érdemesültem-e?), – hanem nem kevés szó esik majd *azoknak az embereknek az életéről, élethelyzeteiről, akikkel a Sors jóvoltából szerencsém volt (tényleg az!) találkozni. Együtt élni és dolgozni, szeretni és harcolni, örvendezni és kínlódni, hallgatni és ordítani. Akiknek meghallgathattam örömeit és gondjait,*

átélhettem eufórikus tombolásaikat és vinnyogó nyavalygásait, életüket és – nem rossz vicc! – halálukat. Akikkel a SORS jóvoltából ebben a gigantikus Kozmoszban, ezen a Földnek nevezett Planétán *együtt szívhattam az Életet adó levegőt* Einsteintől Bartókon át Latinovits Zoltánig. Ha ismerhettem Őket személyesen, ha nem: **ÉLETEM TÁRSAI VOLTAK**. Egyszóval: **EMBERTÁRSAIM, ÉLETTÁRSAIM**.

És ez a névsor fantasztikus.

Ha belegondolok: elszédülök,

A névtelenek névsorába is.

Rádöbbenek porszem-mivoltomra.

Egy agg beszélye a ködről

A ködöt utáltam mindig, jól tudod,
pedig ez is amolyan lengyel-misztikát
ébresztett bennem, amit mindig szerettem,
és megvallom: el is borzasztott.
Így is hatott rám: vonzott – és félttem is tőle.
S bár egészségem még nagyon is támadatlan volt,
– erősen köhögni kezdtem.
Ezt egyértelműen ennek a sűrű – általam sokszor
az angolok marha feszességéhez tartozónak vélt –
ködnek tulajdonítottam.
A köhögés aztán furcsa folyamatokat indukált...
Én mindenesetre fizikai eredetűnek tartottam őket.
Másról sincs szó, mint arról, hogy
míg Milton párnák közt fetrengve,
Goethe pedig rohadt almát szagolgatva tudott
valami számára egyébként megfoghatatlant megfogalmazni,
addig én ezektől a köhögési rohamoktól
kezdtam el **l á t n i**.
Ismétlem: látni kezdtem. Ez nagyban és lényegesen
különbözött ama látástól, amellyel általában
bírhattunk. Ez más volt. Elöttem heverő tárgyak
helyett **m á s t** láttam, nem a tárgyakat.
Még az a közkedvelt Hölgy is – emlékszel Rá! –
átváltozott: keze helyén kígyókat,
nyakán egy deformált napraforgót,
combjai közén – igen, ott! – egy tengerszemet
láttam csillogni. Ami azért részben igaz is volt:
szörnyű kétkedéssel nézett rám,
s mintha állandóan kacsingatott volna.
A ködnek köszönhetem azt is, hogy beszédem megtisztult.

Ezt nem a hangzás tisztaságára értem,
hanem pl. a fogalmazás tisztaságára,
plasztikusságára, világosságára egyaránt.
Csak lassan vettem észre, hogy szavaimnak
– ahogy én szoktam mondani másokéra –
udvara van. Tág öböl, nyílt tér,
ahol szabadon terjeszthetik magukat,
mutatván a jelentés feltétlen szükséges oldalát,
– és valami mögöttest is.
E kettősségből következően sohasem fajultak el
addig, hogy ez ízetlen illegéssé válhattak
vagy váltak volna.
Partnereim a társalgásban nyílt szemekkel,
nyauknak ama furcsán merev tartásával
kezdtek meglepni, amelyek számomra
arról árulkodtak, hogy figyelnek engem.
Figyelnek rám.
Pontosabban: arra, amit mondok.
Ez egyik legnagyobb, gyerekkoromtól kísértő
álmodat jelentette megvalósulni,
amiért (hát mondtam, neked, ugye?! –)
a ködnek lehetek hálás és köszönneteli.

